

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 4CoP/75/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7622204457
Dátum vydania rozhodnutia: 21. 11. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ingrid Kalináková
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2023:7622204457.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Ingrid Kalinákovvej a členov senátu Mgr. Miloša Koleka a JUDr. Zuzany Biščákovvej v právnej veci starostlivosti súdu o maloletého: Q. V., K.. XX.XX.XXXX, bytom u matky, zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny W. K. B., V. F., dieťa rodičov: matka Y. O., K.. XX.XX.XXXX, O. Š. XXX, právne zast. JUDr. Dušanom Antolom, advokátom so sídlom Krivá 23, Košice, a otec Q. V., K.. XX.XX.XXXX, O. Š. XXX, v konaní o návrhu matky na zmenu priezviska, o odvolaní matky proti rozsudku Okresného súdu Spišská Nová Ves č.k. 6P/195/2022-76 zo dňa 26.1.2023 takto

rozhodol:

- Potvrďuje rozsudok vo výrokoch I., IV.
- Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

I. Predmet konania

1. Predmetom konania je rozhodnutie o podstatnej nezhode rodičov v súvislosti s výkonom ich rodičovských práv a povinností vo vzťahu k zmene priezviska maloletého Q. V. na priezvisko O..

II. Obsah napadnutého rozhodnutia

2. Okresný súd Spišská Nová Ves ako súd prvej inštancie (ďalej aj ako „súd“) napadnutým rozsudkom rozhodol tak, že cit.:

„I. Súd návrh matky na udelenie súhlasu za otca k podaniu žiadosti o zmenu priezviska maloletého dieťaťa zameiata.

II. Súd návrh otca na zmenu úpravy styku otca s maloletým dieťaťom zameiata.

III. Súd ukladá maloletému dieťaťu Q. V., K.. X.X.XXXX a jeho rodičom matke Y. O., K.. X.X.XXXX a otcovi Q. V., K.. XX.X.XXXX výchovné opatrenie a to povinnosť zúčastniť sa referátu poradensko-psychologických služieb na Úrade práce sociálnych vecí a rodiny W. K. B. po dobu troch mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku za účelom zlepšenia komunikácie medzi rodičmi týkajúcej sa úpravy styku maloletého dieťaťa s otcom.

IV. Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.“

3. Svoje rozhodnutie právne odôvodnil čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, § 36, § 25 ods. 1-3, § 26, § 28 ods. 1, 2, § 35, § 40 ods. 1, 2, § 37 ods. 2 písm. d), § 37 ods. 4, 7, 8 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine (ďalej len „Zákon o rodine“), § 6 ods. 1, § 8 ods. 1, § 11 ods. 3 písm. a) zákona č. 300/1993 Z.z. o mene a priezvisku.

4. Vo vzťahu k zmene priezviska maloletého Q. V. na priezvisko O. súd konštatoval, že vzťahy medzi rodičmi sú aktuálne narušené a ich vzájomné správanie je ovplyvnené aj konfliktom medzi rodinami rodičov. Napriek tomu z vykonaného dokazovania vyplynulo, že obaja rodičia majú kladný vzťah k maloletému a na uvedenom nič nemení ani skutočnosť, že predstava matky o záujme otca o maloletého je iná ako tá otcova. Maloletý je aktuálne stále vo veku, kedy je prirodzené, že matka je ústrednou osobou v jeho živote a trávi s ním väčšinu času. To však neznamená, že ak otec doteraz strávil s maloletým menej času, uvedené zakladá dôvod na udelenie súhlasu na zmenu priezviska. Otec si riadne plní vyživovaciu povinnosť, maloletého sa snaží navštevovať a prejavil záujem na rozvíjaní vzťahov so svojim maloletým synom. Aj napriek skutočnosti, že maloletý sa predstavuje priezviskom svojej matky v mužskom rode, nie je dôvodom na vyhovenie tomuto návrhu, nakoľko táto skutočnosť je ovplyvnená najmä tým, že trávi väčšinu času v domácnosti s matkou a jej rodinou a zo samotného návrhu, ako aj zo správania matky, je zrejmé, že matke takýto stav vyhovuje. Súd poukazuje na to, že pri narodení maloletého sa rodičia dohodli, že maloletý bude niesť priezvisko svojho otca. Už vtedy muselo byť matke zrejmé, že bude mať iné priezvisko ako matka. V tomto smere nejde o žiadnu výnimočnú situáciu, keď dieťa nenesie priezvisko rodiča, ktorý ho má zverené v osobnej starostlivosti. Aj keď takýto stav môže spôsobiť určité administratívne problémy, súd konštatuje, že ide o zákonnú možnosť. Rodičia mali možnosť voľby už pri narodení dieťaťa, pričom sa slobodne rozhodli, že dieťa bude niesť priezvisko otca. Na strane otca neboli zistené také nedostatky, ktoré by ho diskvalifikovali z úlohy rodiča a ktoré by predstavovali závažné dôvody opodstatňujúce vyhoveniu návrhu matky. Otec prejavil záujem o osobnú starostlivosť o maloletého, preto zmenu priezviska nemožno odsúhlasiť ani z dôvodu absolútneho nezájmu otca o maloletého. Maloletý pozná svojho otca, keď sa stretne so svojim otcom, oslovuje ho otec, čo potvrdili obaja rodičia pri svojom výsluchu na pojednávaní.

5. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania v zmysle ust. § 52, § 55, § 57 a § 58 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“).

III. Obsah odvolania matky

6. Proti rozsudku vo výrokoch I. a IV. podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie matka z dôvodov podľa § 324 a nasl. zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Namietala nesprávne právne posúdenie veci, nakoľko súd prvej inštancie pri rozhodovaní dospel na základe predložených dôkazov k nesprávnym zisteniam, ktoré viedli k nesprávnemu rozhodnutiu vo veci. Namietala, že súd prehliadol jej tvrdenia, že s otcom maloletého nežije, že oňho nejaví záujem a na jeho výživu prispieva len vo výške 30 eur. Za kľúčové považuje skutočnosť, že dieťa s otcom nemá vytvorený žiaden vzťah. Namietala tvrdenie kolízneho opatrovníka, že matka bráni stretávaniu sa otca so synom a nestotožňuje sa s jeho tvrdením, že jej návrh nie je v záujme jej maloletého syna. Poukázala na to, že otec maloletého opustil, keď mal syn 2 mesiace a v čase, keď boli spolu, sa o neho nestaral. Syna navštevoval asi len 1 mesiac. Otec síce mal upravený styk s dieťaťom, ale na tento vôbec nechodil a nechodí ani v súčasnosti. Ani v čase, keď bol maloletý operovaný, sa o syna nezaujímal, rovnako sa o syna nezaujímajú ani starí rodičia zo strany otca. Citová väzba je podľa názoru matky nulová. Matka je presvedčená, že navrhovaná zmena je v najlepšom záujme maloletého, vytvorí sa tak prirodzený vzťah k prostrediu, kde žije, maloletý sa prezentuje aj v úzkej rodinnej sieti, aj v škôlke, len priezviskom O.. Matka vykonáva starostlivosť o syna výlučne sama bez pričinenia otca za podpory svojej rodiny, v ktorej maloletý vyrastá a používa priezvisko O.. Navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že návrhu matky v celom rozsahu vyhovie a prizná jej náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

7. Kolízny opatrovník vo vyjadrení k odvolaniu matky uviedol, že súd prvej inštancie rozhodol správne, preto navrhuje, aby odvolací súd potvrdil rozsudok ako vecne správny. Zdôraznil, že maloletý je v útlom veku a nevie v súčasnosti vyjadriť svoj názor v predmetnej veci, pričom ide o závažný zásah do jeho práv.

IV. Hodnotenie odvolacieho súdu

8. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) ako súd odvolací po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávneným subjektom - účastníkom konania, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP), proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že podané odvolanie má zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 CSP), preskúmal rozhodnutie v jeho napadnutej časti bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 329 ods. 1 CSP), keď deň vyhlásenia rozsudku bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli súdu a v elektronickej podobe na webovej stránke súdu v ten istý deň, ako sa vyvesil na úradnej tabuli a dospel k záveru, že rozsudok v napadnutej časti je vecne správny.

9. Odvolacie dôvody matky maloletej smerovali proti výroku I. o zamietnutí návrhu matky na udelenie súhlasu za otca k podaniu žiadosti o zmenu priezviska maloletého dieťaťa a výroku IV. o trovách konania. Predmetom prieskumu odvolacieho súdu s poukazom na obsah preskúmaného rozsudku v napadnutej časti i argumenty predstreté v odvolacom konaní bolo posúdiť, či sú splnené zákonné podmienky na dané skutkové okolnosti pre zamietnutie návrhu o podstatnej nezhode rodičov v súvislosti s výkonom ich rodičovských práv a povinností vo vzťahu k zmene priezviska maloletého Q. V. na priezvisko O..

10. Odvolací súd sa v danom prípade stotožňuje s rozhodnutím súdu prvej inštancie, tiež s jeho postupom, ktorý správne vyhodnotil skutočný stav a po vykonanom dokazovaní správne aplikoval príslušnú právnu úpravu. Vecne správne sú aj jeho závery o nedôvodnosti návrhu, vrátane správneho odôvodnenia rozhodnutia. Keďže súd prvej inštancie dostatočne jasne vymedzil dôvody zamietnutia návrhu, tieto bližšie vecne argumentoval, považuje odvolací súd námietku matky, týkajúcu sa nesprávneho rozhodnutia vo veci, za nedôvodnú.

11. Určenie mena a priezviska mal. dieťaťa patrí k právam oboch rodičov, pričom z toho následne vyplývajú vzhľadom na dôsledky aj povinnosti. Mal. dieťa musí mať priezvisko svojich rodičov a k jeho zmene môže dôjsť len zákonným spôsobom. Pri nezhode rodičov o podstatných veciach rozhodne na návrh niektorého z rodičov súd (§ 35 Zákona o rodine). Ak o zmenu priezviska maloletého žiada iba jeden z rodičov (§ 1 ods. 3 zákona č. 300/1993 Z.z.) musí súhlas druhého rodiča nahradiť súdne rozhodnutie, ktorého vydania sa predmetným návrhom domáha matka mal. dieťaťa.

12. Podľa súdnej praxe sa za podstatnú vec súvisiacu s výkonom rodičovských práv a povinností považuje aj zmena priezviska maloletého dieťaťa. Určenie mena a priezviska je dôležitým právom a povinnosťou rodičov, pričom zmenu priezviska maloletého dieťaťa možno kvalifikovať ako zásah do práv rodičov i do práv samotného dieťaťa. V prípade nedosiahnutia dohody o zmene priezviska maloletého dieťaťa môže, v prípade podania návrhu za účelom nahradenia súhlasu nesúhlasiaceho rodiča, tento rozhodnúť kladne o zmene priezviska maloletého vtedy, ak sú na to závažné dôvody. Tie musia však byť v najlepšom záujme dieťaťa, pričom, ako bolo konštatované vyššie, nemôžu byť opomenuté ani práva rodičov. Tieto závažné dôvody odôvodňujúce zmenu priezviska nastávajú najmä vtedy, ak rodič nesúhlasiaci so zmenou priezviska si neplní svoje rodičovské povinnosti k dieťaťu, nejaví o neho vôbec záujem, stratil k nemu citový vzťah, a preto nie je naďalej v záujme ďalšej výchovy dieťaťa, aby pocit spolupatričnosti s ním bol u dieťaťa pestovaný a prehĺbovaný. Za tieto závažné dôvody možno považovať okolnosti, ktoré by spôsobovali ujmu (resp. bola by zhoršená kvalita života) maloletého dieťaťa spojenú s jeho priezviskom. Naopak, tieto závažné dôvody nie sú dané tým, ak dieťaťa je zverené do výlučnej osobnej starostlivosti len jedného rodiča za situácie, ak je druhému rodičovi umožnený styk s dieťaťom, nakoľko stav osobnej starostlivosti je v priebehu vývinu dieťaťa dočasným stavom, kedy i samotný Zákon o rodine predpokladá možnú zmenu osobnej starostlivosti (či už na výlučnú druhému rodičovi, alebo na striedavú osobnú starostlivosť). Uvedený názor implikuje fakt, že závažné dôvody nemôžu byť dané, ak sú tieto dôvody len dočasné, kedy je možnosť ich zmeny. Musí sa preto vždy jednať o dlhodobý stav. Akceptovať uvedený záver treba i s ohľadom na presvedčenie vyjadrené v rozhodnutí Ústavného súdu ČR sp. zn. III.ÚS 3276/09 zo dňa 30.06.2010, že zmena priezviska predstavuje poslednú zmenu k pretrhnutiu zväzku medzi deťmi a druhým rodičom, a nie je tak v súlade s právami otca, ani maloletých detí.

13. V podanom odvolaní matka maloletého namietala, že otcov záujem o maloletého nie je skutočný a úprimný, čo podoprela odvolacou argumentáciou. Matka v podanom odvolaní namietala, že za danej skutkovej situácie mal súd prvej inštancie vyhovieť jej návrhu na zmenu priezviska maloletého. Vyjadrila presvedčenie, že zmena priezviska je pre maloletého veľmi dôležitá, nakoľko sa v tomto mene už aj

prezentuje. V tejto súvislosti je potrebné podľa odvolacieho súdu upriamiť pozornosť na to, že z obsahu spisu nevyplýva žiadna negatívna osobná skúsenosť maloletého s otcom. Je otázne, ako je matkou a jej rodinou vedený k vybudovaniu si vzťahu k otcovi. Odvolací súd konštatuje, že vzťah mal. Q. k otcovi nemožno označiť ako narušený. Odvolací súd zastáva ten názor, že pokiaľ otcovi nebol obmedzený výkon jeho rodičovských práv a povinností, je oprávnený ich vykonávať. V konaní vo veci starostlivosti súdu o mal. dieťa musí konajúci súd brať do úvahy okolnosti konkrétneho prípadu s prihliadnutím prioritne na záujmy mal. dieťaťa.

14. Matka namietala, že dieťa s otcom nemá vytvorený žiaden vzťah, je presvedčená, že navrhovaná zmena je v najlepšom záujme maloletého, vytvorí sa tak prirodzený vzťah k prostrediu, kde žije, maloletý sa prezentuje aj v úzkej rodinnej sieti, aj v škôlke, len priezviskom O.. Uvedená odvolacia námietka je však podľa odvolacieho súdu právne irelevantná. Odvolací súd konštatuje, že v konaní neboli preukázané žiadne psychické ťažkosti maloletého, ktoré by sa spájali s jeho súčasným priezviskom a z obsahu spisu nevyplýva žiadna negatívna osobná skúsenosť maloletého Q. s otcom. Zo zisteného skutočného stavu veci je preukázané, že maloletý nepociťuje skutočnú ujmu v súvislosti s jeho priezviskom, preto nie je možné prijať záver, že by priezvisko spôsobovalo dieťaťu vážnu ujmu. Na uvedení odvolaciu námietku je nutné konštatovať, že väzba rodič - dieťa je tvorená okrem iných skutočností aj spoločným priezviskom, ktoré tvorí isté puto medzi rodičom a dieťaťom. Je preto dôležité, a to vďaka faktu, že dieťa má právo na zachovanie a utváranie, respektíve prehlbovanie si väzieb s oboma rodičmi, aby v prípade absencie závažných dôvodov, ktoré, ako to bolo uvedené vyššie, nie sú v tomto prípade dané, nebolo priezvisko maloletého menené. Je v najlepšom záujme maloletého mať vytvorené pevné väzby na oboch rodičov a to zvlášť toho, ktorému dieťa nie je zverené do osobnej starostlivosti, keďže jeho priamu väzbu s dieťaťom možno považovať v danej chvíli za zníženú, respektíve oslabenú vplyvom odlúčenosti.

15. Odvolací súd zdôrazňuje, že priezvisko matky a maloletého dieťaťa je rozdielne od narodenia, a to nesporne na základe dohody rodičov. Skutočnosť, že rodičia nežijú spolu v domácnosti, nie je automaticky závažným dôvodom pre zmenu priezviska maloletého. Odvolací súd zdôrazňuje, že zmena priezviska v sebe nevyhnutne obsahuje oslabenie väzby dieťaťa a rodiča, ktorého priezvisko dieťa dovtedy nesie, zvlášť v prípade, pokiaľ sa jedná o citovú väzbu k rodičovi, ktorému dieťa nebolo zverené. Takúto citovú väzbu je potrebné rozvíjať a upevňovať, a nie narušovať ju. K zmene priezviska, teda oslabeniu väzby a dieťaťa možno preto pristúpiť spravidla iba vtedy, ak je táto väzba poslednou, ktorá rodiča a dieťa spája, preto možno predpoklady budovania citovej väzby medzi rodičom a dieťaťom, ktorým je v tomto prípade aj spoločné priezvisko, odstraňovať iba v prípade, keď je vylúčené vzhľadom na dlhodobosť existujúceho stavu, že by ešte mohli byť na prospech budovania väzby rodiča a dieťaťa. Predpokladá sa teda dlhodobý a absolútny nezáujem zo strany rodiča o dieťa. Rozdielnosť priezvisk matky a dieťaťa nemôže predstavovať tak zásadný problém, ako ho matka prezentuje, nakoľko rovnaká situácia nastala už pri narodení dieťaťa, s ktorou skutočnosťou matka súhlasila. Odvolací súd dbá o zachovanie identity maloletého dieťaťa, preto v zhode s názorom súdu prvej inštancie aj z tohto dôvodu považuje návrh matky za nedôvodný. Ani odvolací súd nenašiel v danej veci tak závažný dôvod, pre ktorý by vyslovil súhlas súd na podanie žiadosti matky o zmenu priezviska.

16. Odvolacie námietky matky vo vzťahu k intenzite osobnej starostlivosti otca o maloletého nie je možné považovať za vážne dôvody, ktoré by znamenali dôvod pre zmenu priezviska maloletého dieťaťa, na ktorom sa obaja rodičia vzájomne dohodli. Maloletý je v predškolskom veku, a preto len ťažko možno uvažovať nad tým, že je konfrontovaný s negatívnymi životnými situáciami, ktoré by vznikli v dôsledku rozdielnosti priezviska maloletého s priezviskom matky. Odvolací súd poznamenáva, že ani neplatenie výživného samo o sebe nemôže byť dôvodom pre zmenu priezviska maloletého. Je na oboch rodičoch, aby si uvedomili, že maloletý je ešte stále vo veku nadväzovania citových väzieb so svojimi blízkymi, a preto by mali obaja rodičia umožniť svojmu dieťaťu, aby malo právo spoznať oboch rodičov, aby obaja rodičia mali rovnocenný priestor na výchovu svojho dieťaťa a aby nakoniec v konečnom závere spoločné priezvisko dieťaťa s otcom nebolo len formálnym zväzkom, ale naplnenie aj skutočným citovým putom.

17. Podľa názoru odvolacieho súdu, súd dôsledne a citlivo zvážil všetky okolnosti prejednávaneho prípadu pred rozhodnutím vo veci tak, aby rozhodnutie podporovalo zachovanie funkčných rodinných väzieb a všestranne pozitívneho vzťahu medzi otcom a maloletým Q.. Súd prvej inštancie v prejednávanej veci dospel k správne mu záveru, nakoľko existencia závažných dôvodov, ktoré sú predpokladom pre vyhovenie matkou podaného návrhu v konaní zistená nebola. Vykonané dokazovanie

nepochybne potvrdilo, že otec maloletého má záujem stretávať sa s maloletým dieťaťom, má záujem podieľať sa na jeho výchove a nie je možné konštatovať, že nejaví záujem o vývin, životný osud svojho syna. Zo skutočného stavu zisteného súdom prvej inštancie vyplýva, že ponechanie doterajšieho priezviska nebude mať podstatný vplyv na psychický, fyzický či sociálny vývin maloletého v negatívnom zmysle. Maloletý má predpoklady stotožniť sa tým priezviskom, ku ktorému bude vhodne smerovaný, podporovaný, ku ktorému dostane adekvátne vysvetlenie od svojho blízkeho okolia. Ak by k negatívnym vplyvom na maloletého predsa dochádzalo, nebude sa to diať primárne pôsobením priezviska ako takého, ale najmä vzťahmi v rodine, ktoré priezvisko môže reprezentovať. Maloletý má predpoklady adaptovať sa na svoje súčasné priezvisko bez ťažkostí, je však vhodné, aby bol vedený k používaniu jedného priezviska a nie svojvoľnému pomenovávaniu seba výberom z dvoch priezvisk. U maloletého neboli preukázané problémy vo vrstovníckych vzťahoch vo všeobecnosti, ani v spojení s jeho priezviskom.

18. Vychádzajúc z dôvodov, ktoré uviedol, odvolací súd rozsudok v napadnutej časti (výroky I. a IV.) ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil.

19. Preskúmaním obsahu spisu odvolací súd dospel k záveru, že na prejednávaný prípad nedopadá ustanovenie § 53 CMP (nakolko nejde o konanie o určenie rodičovstva alebo konanie vo veciach notárskych úschov) ani § 54 CMP, preto sa zaoberal len otázkou, či by mohol v danej veci prichádzať do úvahy dôvod na priznanie náhrady trov, ak je to s ohľadom na okolnosti prípadu spravodlivé. V predmetnom konaní (kde majú účastníci konania rovnaký pomer účasti na veci a konaní) bezprostredne relevantným nie je totiž to, ktorý účastník konanie inicioval, prípadne ktorý účastník navrhol vykonanie konkrétneho dôkazu. Rovnako nemožno považovať návrh matky za bezdôvodný, pretože o tom, či je uplatnený nárok na súdnu ochranu dôvodný alebo nie, posudzuje a rozhodne výlučne súd v civilnom konaní na základe vykonaného dokazovania a nie účastník konania alebo jeho právny zástupca. Odvolací súd je toho presvedčený, že nie je spravodlivé požadovať náhradu trov konania, ktoré vznikli účastníkom konania v súvislosti s prebiehajúcim konaním. Teda tak ako obidvaja účastníci zodpovedajú za kvalitu svojich vzťahov, tak sú povinní aj znášať svoje vlastné trovy konania. Z tohto dôvodu odvolací súd potvrdil napadnutý rozsudok vo výroku o trovách konania ako vecne správny.

20. Vychádzajúc z rovnakého posúdenia rozhodol odvolací súd aj o trovách odvolacieho konania podľa § 52 CMP tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

21. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).